

VÝVOJ MÉDIÍ V ČESKOSLOVENSKU OD ÚNORA 1948 DO PROSINCE 1950

PETR BEDNAŘÍK, JAN CEBE (Katedra mediálních studií UK FSV)
Studie vznikla v rámci výzkumného záměru UK FSV: MSM0021620841
Rozvoj české společnosti v EU: výzvy a rizika.

A. Média v únoru 1948

Ve dnech 21.–25. února 1948 prosazování zájmů komunistů výrazně pomohla jejich vazba na Revoluční odborové hnutí. Odboráři v tiskárnách odmítali tisknout nekomunistická periodika. Zaměstnanci z elektrických podniků v Praze vyhrožovali vypnutím elektrického proudu redakcím, které by nesouhlasily s politikou KSČ. Ke čtenářům se tak nemohla bez problémů dostávat periodika, která by prezentovala jiné názory na politickou krizi. Stejná situace byla v rozhlasu, kde se komunistům vyplatilo, že v letech 1945–1947 do vedoucích funkcí dosadili prostřednictvím ministerstva informací své členy či sympatizanty. Už 17. února vyhlásila závodní organizace KSČ v rozhlasu pohotovost a 50 komunistů střezilo v pražské budově rozhlasu nepřetržitě významná vysílací pracoviště. Rozhlas pak v únoru 1948 informoval hlavně o akcích Komunistické strany Československa a Revolučního odborového hnutí. Rozhlas vysílal projevy Klementa Gottwalda ze Staroměstského (21. 2.) a Václavského náměstí (25. 2.), přenosy z celostátního sjezdu závodních rad Revolučního odborového hnutí (22. 2.), pokyny pro ustanovování akčních výborů Národní fronty a Lidových milicí. Dával prostor prezentaci pohledu KSČ na politickou krizi, aniž by posluchač dostal informace o činnosti a postojích nekomunistických politických stran. (KÖPPLOVÁ a kol. 2003:64, KNAPÍK 2004:35)

Ukázalo se, že komunisté měli v řadě i nekomunistických periodik své sympatizanty, kteří převzali rychle vedení redakcí, což lze dokumentovat na příkladu Svobodných novin. V jejich redakci proběhla již 24. února jednodílná stávková akce a Ferdinand Peroutka byl odvolán z místa šéfredaktora. Následujícího dne publikoval list na titulní straně prohlášení kulturních pracovníků „Kupředu, zpátky ni krok“ podporující politické změny. Peroutku ve funkci vystřídal spisovatel Jan Drda. (KOSATÍK 2000:81 a 84) V únoru 1948 znění zákona č. 101/47 Sb. o postavení redaktorů a o Svazech novinářů umožňovalo komunistům rychlé odstranění všech nepohodlných žurnalistů z novinářského stavu.

B. Změny v médiích v roce 1948

Ministerstvo informací mělo i po únoru 1948 významnou úlohu při prosazování politiky KSČ v médiích. Vláda uložila 12. března 1948 ministru informací, aby ihned přikročil k revizi všech povolení k vydávání novin a časopisů. Ministerstvo informací a ministerstvo průmyslu vydaly 19. dubna

1948 vyhlášku, podle níž mohl držitel tiskařské živnosti tisknout pouze ta periodika, u nichž byl vydavatel schopen předložit povolení k tisku vydané v českých zemích ministerstvem informací a na Slovensku Úřadem předsednictva Sboru pověřenců. Dubnová vyhláška také stanovovala rozsah inzerce v periodickém tisku. Stále také existovala přísná státní regulace papíru pro tiskárny. Usnesení vlády z 25. května a 10. června 1948 nařizovala snížit o jednu třetinu množství papíru určeného pro periodický tisk. Ministr informací Václav Kopecký vydal 8. června 1948 také podrobné směrnice pro podávání žádostí o povolení vydávat periodický tisk. O dva dny podepsal vyhlášku, která se věnovala inzerci v tisku. Stanovila její obsah a maximální rozsah. Inzerce mohla být umístována jen na poslední dvě strany periodika. (ŠEFČÁK – DUHAJOVÁ 1999:144 a 152) Snížení přidělu papíru vedlo k výrazné redukci krajských a okresních novin a časopisů nekomunistických stran. (KNAPÍK 2004:36)

V květnu 1948 poslanci Národního shromáždění schválili zákon č. 123/1948 Sb. o znárodnění polygrafických podniků, čímž si komunistická strana zajistila legislativně kontrolu nad tiskárnami. Zákon se vztahoval na tiskárny, grafické závody a všechny polygrafické podniky, jejichž počet zaměstnanců byl kdykoliv od 1. ledna 1946 vyšší než 50 osob. Znárodněný sektor byl představován 270 podniky a také 190 konfiskáty. Znárodněné podniky byly transformovány do národních podniků nebo začleňovány do již existujících podniků. Pouze stát měl v budoucnosti ustanovovat nové polygrafické podniky. Současné existovaly vydavatelské, knihkupecké a nakladatelské podniky politických stran, odborů a celostátních zájmových organizací. (KNAPÍK 2004:50–51)

V témže měsíci přijatá Ústava Československé republiky vyhlášovala, že svoboda tisku je zaručena a není proto v zásadě možné podrobovat tisk předběžné cenzuře. Příslušný zákon měl stanovovat, kdo může vydávat tisk a za jakých podmínek. Zisk neměl být účelem vydávání tisku. Ústava Československé republiky také deklarovala výhradní právo státu na provozování kinematografie, rozhlasu a televize. V důsledku sloučení KSČ a Československé sociální demokracie vyšlo 30. června 1948 poslední číslo deníku Právo lidu. Předplatitelé tohoto listu začali dostávat od 1. července Rudé právo. Skončila tak existence jednoho z nejstarších českých politických deníků. Od března do prosince 1948 bylo zastaveno vydávání cca 570 titulů celonárodních i regionálních listů především nekomunistických politických

stran. (KÖPPLOVÁ a kol. 2002:74) Zákaz dalšího vydávání se silně dotkl kulturních periodik – např. katolického Akordu, Kritického měsíčníku Václava Černého, Listů Jindřicha Chalupického, časopisů Vyšehrad, Kytice. (KNAPÍK 2004:52)

C. Úloha novinářské organizace

Úloha novinářské organizace v únorových událostech roku 1948

Politické napětí únorových dnů roku 1948 se výrazně odrazilo i v novinářské organizaci. Ačkoliv se Svaz novinářů od počátku profiloval jako organizace nadstranická a apolitická, inklinace jeho vedení k ideologii KSČ od května 1945 stále sílila. Ve dnech únorového komunistického puče již stál svaz zcela za politikou komunistické strany. Komunisté tak získali oproti ostatním stranám Národní fronty nezanedbatelnou výhodu.

Z čeho tyto výhoda vyplývala? Po roce 1945 nebyla obnovena cenzura médií, a to ani ve své prvorepublikové podobě (tzv. následná cenzura). Poté, co komunisté v čele s ministrem informací Václavem Kopeckým několikrát ostře zaútočili na způsob psaní některých nekomunistických listů a naznačovali možnost jejich omezení či dokonce zastavení, přišly nekomunistické strany s návrhem na zavedení jistých cenzurních mechanismů, které je v praxi měly lépe chránit vůči komunistickým útokům. Žádná pevná cenzurní pravidla však až do února 1948 nastavena nebyla.

Svaz novinářů tak v systému řízení médií osvobozené republiky představoval jeden z hlavních nástrojů kontroly, usměrňování a ovlivňování novinářské práce. Výsadní postavení novinářské organizace bylo dáno především zákonem č. 101/1947 Sb. o postavení redaktorů a o Svazech novinářů, který v § 9 určoval, že pro výkon novinářského povolání je nezbytné členství ve Svazu novinářů. Tento paragraf sehrál významnou úlohu právě v únorových událostech roku 1948, kdy se s jeho pomocí komunistická strana za vydatné podpory akčního výboru Svazu novinářů zbavila řady nepohodlných žurnalistů, kteří po vyloučení z novinářské organizace již nemohli vykonávat svou činnost.

Otázka, na jakou stranu se svaz v momentu střetu komunistů s ostatními stranami Národní fronty postaví, byla vyřešena ještě před únorovými událostmi. Již 13. února bylo na schůzi předsednictva svazu rozhodnuto svolat členskou schůzi, na níž se mělo jednat o „nezodpovědném“ psaní některých listů o Sovětském svazu a ostatních spřátelených slovanských státech. Upozorňovalo se přitom zejména na lidovecké týdeníky Obzory a Vývoj pod vedením Ivo Ducháčka a Pavla Tigrida, které v několika článkách upozornily na skutečnost, že hospodářská a sociální situace obyvatel v Sovětském svazu není taková, jak se jí snaží vykreslovat listy komunistické strany. Postoj předsednictva svazu k takovému způsobu psaní byl jasný. Tajemník svazu Karel F. Zieris požadoval, aby svaz tyto aktivity jasně odsoudil a navrhl, aby byla na členské schůzi zvolena delegace, která by navštívila předsedu vlády Klementa Gottwalda a požádala ho, aby učinil tuto věc předmětem jednání v Národní frontě. V rámci svazu pak měl vzniknout kontrolní a poradní výbor, který by pro předsednictvo sbíral důkazní materiály o takovém způsobu psaní a předkládal předsednictvu návrhy na potrestání (Národní archiv, fond ASYN, karton 166). Tyto návrhy byly předsednictvem při-

jaty a vtěleny do návrhu rezoluce, která měla být na členské schůzi předložena k odhlasování.

Na samotné členské schůzi, která se konala 18. února však vyvolala tato rezoluce bouřlivou diskuzi. Komunisticky orientovaní novináři v čele s Jiřím Hronkem, Marií Kořátkovou či Antonínem Nedvědem vyslovili názor, že psaní Tigrida, Ducháčka a dalších je velezrádnou činností, která přímo škodí státu, protože v zahraničí vyvolává dojem, že Národní fronta není v přátelském postoji k SSSR jednotná. Svaz ji proto nesmí dovolovat.

Proti rezoluci naopak vystoupili zástupci Svobodného slova, Lidové demokracie a dalších nekomunistických listů, kteří se postavili za Tigridovo prohlášení, že novinářům nesmí být nasazován náhubek. V závěrečném hlasování však byla rezoluce přesto schválena a to zejména díky silnému zastoupení redaktorů Rudého práva, kteří tvořili více než pětinu přítomných (NA, fond ASYN, karton 166).

Ustavení akčního výboru Svazu českých novinářů v čele s redaktorem Rudého práva Vojtěchem Dolejším, vedoucím činitelem svazu po smrti Otakara Wünsche v září 1947, tak již představovalo jen jakési logické vyústění situace. Výbor započal svoji činnost 25. února 1948 a okamžitě přistoupil k vylučování. Ze Svazu českých novinářů byli odstraněni všichni publicisté, kteří měli k politice KSČ v poválečném období kritické výhrady. Bezprostředně po únoru vyloučil akční výbor 86 novinářů včetně Pavla Tigrida, Ferdinanda Peroutky či Ivana Herbena. V následujících měsících postihl tento osud ještě řadu dalších redaktorů. Vyloučení novináři přišli o jakoukoliv možnost pokračovat v publicistické práci. Také v krajských pobočkách Svazu novinářů a v jednotlivých vydavatelstvích se utvořily akční výbory, řada šéfredaktorů byla zbavena funkcí. Komise akčního výboru Svazu českých novinářů vypracovala „Ideové směrnice českého novináře“, které deklarovaly povinnost novináře bojovat za mír, přibližovat čtenářům život národů zemí s vládou lidové demokracie, zvyšovat svoji odbornou i ideologickou úroveň. Novináři měli být ve smyslu Leninových tezí o funkcích tisku „učiteli a vychovateli národa, podnětnými činiteli veřejného života, organizátory tvůrčích sil národa“. (HUDEC 1987:88)

Konkrétní linie činnosti novinářské organizace pak na dlouhá léta určil celostátní sjezd svazu, který se konal 23. – 24. října 1948 v Praze. Za přítomnosti předsedy vlády Antonína Zápotockého se ho zúčastnilo celkem 979 delegátů. Nový prezident republiky Klement Gottwald přijal v průběhu sjezdu delegaci novinářů v čele s šéfredaktorem Rudého práva Vilémem Novým a sdělil jim své představy o úloze médií v nově nastoleném režimu. S hlavním referátem pak na sjezdu vystoupil ministr informací Václav Kopecký, který vymezil úlohu československého tisku při budování socialistické společnosti. Charakter novinářské organizace se proklamativně změnil ze stavovského a zájmového na ideový, resp. „ideově výchovný“. Na sjezdu se projevil zřetelný úsilí o naplnění role médií jako nástroje propagandy, konstituování žurnalistiky vycházející ze socialistických zásad a potlačení jakéhokoliv jiného projevu. Předsedou svazu se stal šéfredaktor Zemědělských novin Antonín Nedvěd. Sjezd potvrdil rozhodnutí akčních výborů o vylučování členů. Celkem bylo v průběhu „poúnorové očisty“ vyloučeno cca 130 novinářů, další byli disciplinárně potrestáni.

Národní shromáždění přijalo 20. prosince 1950 zákon č.

184/1950 Sb. o vydávání časopisů a o Svazu československých novinářů. Zákon definoval poslání tisku, který měl „napomáhat budovatelskému úsilí československého lidu a spolupracovat na jeho výchově k socialismu“. Podle tohoto zákona nemohlo být vydávání periodických tiskovin předmětem soukromého podnikání. Zákon vymezoval, kdo řídí vydávání tiskovin a kdo a za jakých podmínek je kompetentní tiskoviny vydávat. Vydavateli tisku byly podle zákona politické strany, státní orgány a ústavy, kulturní, hospodářské, zájmové, sociální a tělovýchovné organizace, dále národní a komunální podniky a lidová družstva. Vydávání novin a časopisů mohlo být povoleno jen takovým organizacím a institucím, které dle zákona svým charakterem poskytovaly dostatečnou záruku, že tisk bude kladným činitelem při výchově lidu. Zákon definoval rovněž poslání Svazu československých novinářů a ukládal povinné členství v této organizaci všem novinářům z povolání. Podle zákona si veškeré rozhodovací pravomoci o postavení každého novináře uvnitř všech redakcí ponechával Svaz čs. novinářů. Právo rozhodovat o tom, kdo smí nebo nesmí vykonávat novinářské povolání, jej stavělo do pozice velmi významného kontrolního orgánu v oblasti médií.

Postavení novinářské organizace bylo v poúnorové době velmi těsně provázané s komunistickou stranou. Svaz se ve své činnosti řídil závěry sjezdu KSČ. Nomenklaturní pracovníci svazu rozpracovávali výsledky těchto sjezdů do svazových směrnic. Svaz čs. novinářů projednával úkoly, které stanovilo vedení KSČ a vydával direktivy k jejich naplnění. Významně se rovněž zapojoval do přípravných propagandistických kampaní.

D. Cenzura médií

Po státním převratu v únoru 1948 komunisté vycházeli z Leninovy představy o tisku jako o „kolektivním organizátorovi a propagátorovi“. Média měla vyvolávat masový souhlas obyvatel státu s politikou KSČ. Úlohou cenzury v tomto systému bylo izolovat občana Československa od „nevhodných“ domácích a zahraničních informací. Fungování médií bylo podřízeno potřebám státní moci a stranického aparátu. Média neodpovídala za svoji činnost veřejnosti, ale Komunistické straně Československa a sloužila k prosazování jejich zájmů. Základní úlohou médií bylo vyvolávat masový souhlas veřejnosti s politikou KSČ.

Každodenní kontrolu nad médii a jejich řízení provádělo kulturní a propagační oddělení ÚV KSČ v čele s Gustavem Barešem (součástí oddělení byl tiskový a vydavatelský odbor) s obdobnými stranickými odděleními v krajích a okresech. Tiskový a vydavatelský odbor dával redakcím závazné politické směrnice, hodnotil jejich činnost a měnil jejich vedení. Šéfredaktoři byli tiskovému odboru stranicky odpovědní za ideově politický obsah listu. V případě pochybností se šéfredaktoři obraceli na tiskový odbor ÚV KSČ. Aparát KSČ rozhodoval o existenci každého periodika, výši

nákladu, obsahu i vedoucích funkcích v redakcích. V prvních letech komunistického režimu se tedy novináři museli řídit vyjma právních norem, konkrétních rozhodnutí vedení KSČ a stranických dokumentů i materiály svazu novinářů, které detailně teoreticky vymezovaly socialistickou žurnalistiku. V listopadu 1950 ustanovilo vedení KSČ funkci dohlížecích redaktorů. Ve všech denících byli vybráni dva politicky uvědomělí redaktoři, kteří kontrolovali vydání listu v obtazích a u rotačky, aby se neobjevilo nic závadného. V časopisech byl touto funkcí pověřen v tiskárnách funkcionář, který měl dohlížet na politickou spolehlivost redaktorů. (KAPLAN, TOMÁŠEK 1994:12–14)¹

E. Vydávání tisku

Podle sovětského vzoru byl po únoru 1948 kladen důraz na rozvoj závodních časopisů a okresních vesnických novin. U závodních novin platilo, že periodika původně vydávaná závodními skupinami Revolučního odborového hnutí se posléze stala společným tiskovým orgánem závodní organizace KSČ, odborů, Československého svazu mládeže a vedení závodu. Za obsah a řízení časopisů odpovídaly závodní organizace KSČ. Koncepte vycházela z představy, že celý obsah závodních časopisů budou zajišťovat autorsky sami pracující jednotlivých závodů. Závodní časopisy zaznamenaly velký vzestup v počtu vydávaných periodik. V roce 1949 bylo v českých zemích registrováno 103 časopisů, v roce 1951 již 841 titulů. (ZIERIS 1955:528)²

Okresní vesnické noviny začaly vycházet v létě 1950. Plnily úkol propagovat a organizovat socialistickou zemědělskou výrobu. Jejich vydavateli byly okresní národní výbory. Vycházely zpravidla jednou týdně a byly distribuovány do všech obcí okresu, členům JZD a pracovníkům státních traktorových stanic. (ZIERIS 1955:528)³

Politické strany, organizace a instituce oprávněné k vydávání tisku měly své vydavatelské podniky. Většinou tyto podniky vedle tisku vydávaly i knižní produkci. Podřízení tištěných médií režimu zajišťoval i způsob financování médií. V plánovaném hospodaření bylo snadné převést média do rozpočtové sféry, a tak dosáhnout toho, že ekonomická soběstačnost přestala být kritériem funkčnosti jejich chování. Média si na sebe nemusela vydělat, náklady na jejich vydávání či provoz převzal ať již přímo či nepřímo státní rozpočet. Rizika možných ztrát zčásti vyrovnávaly různé formy vynucování odběru tiskovin na institucionální i individuální úrovni. Účinným nástrojem kontroly a regulace tisku byl po celou dobu komunistického režimu systém přidělování tiskárenských kapacit a přidělu papíru.

F. Rozhlas a televize

Akční výbor, ustanovený v Československém rozhlase 27. února 1948, provedl rozsáhlou kádrovou čistku mezi rozhlasovými pracovníky. Nahradit tyto většinou zkušené

¹ Cenzurní úřad vznikl až pět let po převratu – pod názvem Hlavní správa tiskového dohledu. Vláška jej zřídila (usnesením č. 17 z 22. dubna 1953) jako samostatný neveřejný orgán státní správy. O půl roku později byl přičleněn k ministerstvu vnitra.

² Vrcholu v počtu závodních novin bylo dosaženo v roce 1954, kdy vycházelo 1295 závodních časopisů. V roce 1955 ovšem KSČ přistoupila k reorganizaci závodního tisku. Ukázalo se, že zvláště menší závody mají velké problémy s vydáváním periodik. Chybějí jim dělníci, kteří by byli ochotni psát do časopisů články. Závodní časopisy měly problém s dodržováním periodicity. Vydávání jednotlivých čísel se opožďovalo. Informace v časopisech nebyly aktuální. Z hlediska KSČ neplnila periodika mobilizující úlohu. Proto byla v roce 1955 téměř polovina závodních časopisů v menších závodech a úřadech zrušena a nahrazena nástěnnými novinami. Na konci roku 1955 tak v českých zemích existovalo již jen 672 závodních časopisů. (ZIERIS 1955:528–529)

³ V roce 1952 existovalo v českých zemích 156 vesnických novin, v roce 1953 stoupl tento počet na číslo 180. (ZIERIS 1955:528)

zaměstnance měla revoluční mladá generace, mnohdy bez znalosti rozhlasové problematiky. Prověrky probíhaly až do roku 1951.

V dubnu 1948 přijalo Národní shromáždění zákon č. 137/1948 Sb. o postátnění Československého rozhlasu. Podle zákona vrchní vedení rozhlasu příslušelo ministru informací. Veškerá práva a závazky Českého rozhlasu a Slovenského rozhlasu převzal československý stát. Jejich činnost plně přešla na státní podnik Československý rozhlas, vedený ústředním ředitelem, na Slovensku oblastním ředitelem. (KÖPPLOVÁ a kol. 2003:385)

Rozhlas v roce 1948 ke svému 25. výročí vysílání připravil v květnu a červnu 1948 velkou Mezinárodní výstavu rozhlasu (MEVRO). Západní rozhlasové společnosti odřekly po únorovém převratu svoji účast. Těžištěm celé akce bylo živé vysílání za aktivní účasti publika. Vysílání z výstavy bylo prostorem získávání zkušeností pro mladé rozhlasové pracovníky (např. Karel Kyncl, Pavel Kohout). V rámci výstavy se veřejnost seznámila s televizním zařízením. Studio bylo umístěno na Novém výstavišti Pražských vzorkových veletrhů. Kamera snímala provoz na křižovatce ulic Dukelských hrdinů a Veletržní, kam vedla okna promítacího sálu. Návštěvníci se tak okamžitě mohli přesvědčit, že na obrazovce vidí to, co se v téže chvíli děje na ulici.

V červnu 1948 se dosavadní ředitel Čs. rozhlasu Bohuslav Laštovička stal velvyslancem v SSSR, ve funkci jej vystřídal Kazimír Stahl (od roku 1945 vedoucí technického provozu pražského rozhlasu a také předseda Revoluční závodní rady a v únoru 1948 předseda akčního výboru Českého rozhlasu).

Na začátku července 1948 prověřili technici Vojenského technického ústavu televizní zařízení při pokusných přenosech z XI. všesokolského sletu v Praze. Tři kamery byly umístěny na Strahovském stadionu na střeše hlavní tribuny, v hledišti a na cvičební ploše. Zařízení obrazové režie se nalézalo v hlavní tribuně, která byla koaxiálním kabelem a modulační linkou spojena s vysílačem na Petříně. U dvaceti pěti přijímačů umístěných v budovách Československého rozhlasu a Rudého práva, ve Všeobecné nemocnici a na Filmové výstavě se během pěti dní vystříдалo několik desítek tisíc lidí. Poté se tempo televizního výzkumu na několik let

výrazně zpomalilo, protože řada odborníků byla převedena na vojenské úkoly.

V lednu 1949 uspořádal Čs. rozhlas celostátní konferenci a vytyčil na ni své úkoly. Ministr informací Václav Kopecký ve svém projevu zdůraznil, že rozhlas musí být přímým orgánem lidu a hlasatelem státní politiky, být stále k dispozici prezidentovi, předsedovi vlády, ústředním úřadům a orgánům vlády a lidové správy. Ředitel Čs. rozhlasu Kazimír Stahl podepsal v říjnu 1949 smlouvu se sovětským rozhlasem a následně výrazně stoupl podíl sovětské tematiky ve vysílání. (KÖPPLOVÁ a kol. 2003:66–67) Rozhlasová publicistika byla více využívána jako propagandistický nástroj.

Prameny

NÁRODNÍ ARCHIV, Praha, fond ASYN, karton 166, Členské schůze 1945 – 1948.

Literatura

HUDEC, V. a kol. (1987): *Z historie naší novinářské organizace (1877–1987)*. Praha: Novinář

KAPLAN, K. – TOMÁŠEK, D. (1994): *O cenzuře v Československu v letech 1945–1956*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR

KNAPÍK, J. (2004): *Únor a kultura. Sovětizace české kultury 1948–1950*. Praha: Libri

KÖPPLOVÁ, B. a kol. (2003): *Dějiny českých médií v datech – rozhlas, televize, mediální právo*. Praha: Karolinum

KÖPPLOVÁ, B. – SEKERA, M. – BLODIGOVÁ, A. (2002): *Dějiny českého novinářství a českých novinářských spolků*. Katalog výstavy k dějinám českého tisku na území České republiky. Praha: Státní ústřední archiv v Praze a Centrum mediálních studií FSV UK

KOSATÍK, P. (2000): *Ferdinand Peroutka. Pozdější život (1938–1978)*. Praha a Litomyšl: Ladislav Horáček – Paseka

ŠEFČÁK, L. – DUHAJOVÁ, Z. (1999): *Dejiny slovenského novinářstva 1918–1968*. Bratislava: Vydavateľstvo Univerzity Komenského

ZIERIS, K. F. (1955). *Struktura československého tisku*. In: Bulletin Novinářského studijního ústavu, 1955, 2, 1, s. 525–531

Summary

The Development of the Media in Czechoslovakia from February 1948 to December 1950

Petr Bednařík, Jan Cebe

The year 1948 represented a turning point for the Czechoslovak society as well as its media. The media system established after 1945 was no longer fully democratic. Although censorship still did not exist, there were a number of restrictions having a significant impact on the media. A shortage of newsprint caused restrictions in the number of newspapers published. Decisions specifying which newspapers are important and which are not were under the jurisdiction of the Ministry of Information administrated by the communist Václav Kopecký. The renewed Union of Journalists was another significant element in media control. According to law no. 101/47, all journalists had to be its members. This law turned out to be particularly important in February 1948 when the Union's action committee expelled opposition journalists such as Pavel Tigrid or Ferdinand Peroutka, making them unable to publicly oppose the upcoming communist dictatorship. Purges among members of editorial staffs made it necessary to educate new journalists. A number of newspapers were abolished but at the same time brand new print sizes were introduced, inspired by the Soviet Union press. In May and June 1948 the international radio exhibition MEVRO took place in Prague, introducing the public to television broadcasting for the first time.